226

E

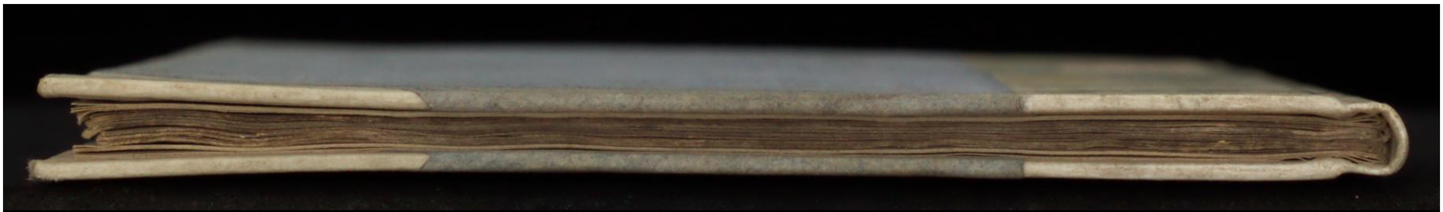
30

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 30

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 30

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 30

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 30

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 30

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 30

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 30

~~10 K I 82~~
226 E 30
N.Kr. 686

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 30

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 30

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 30

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 30

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 30

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 30

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 30

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 30

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 30

Ars scribendi Epistolas Augustini Dathi. Daventriae
per Jacobum de Breda 1502

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 30

Ars ſcribendi epiſtolas Auguſtini Dachi.

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 30

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 30

¶ Clariſſimi ac preſtantiſſimi philoſophię doctoris Auguſtini dachi Senenſis de variis lo-
quendi figuris ſiue de modo ſcribeudi ad Andre-
am Senẽſem iſagogicus libellus incipit.

I quis id operis dili-
gens examinande inſpiciat hoc mente ſecum faci-
le cogitabit ꝙ non parum in ſe habet fructus co-
pia dicendi et commoditas orationis ſi recta in-
telligentia ac determinata animi moderatione
gubernetur. Quas ob res illa quę ceteri inanis arrogantię
cauſa ſibi aſſumpſere relinquimus. Nam illi ne parum mul-
ta sciſſe viderentur ea conquiſierunt quę nihil attinebant: vt
ars difficilior cognitu putaretur. Nos vero ea quę ad ratio-
nem dicendi pertinere videbantur ſumpſimus. Non eñ ſpe
quęſtus aut gloria moti ad ſcribendum venimus. ſed vt indu-
ſtria noſtra ſtudioſorum voluntatibus morem geramꝰ. Nũc
ne nimium ſumatur oratio longa de re dicere incipiemus. Si
id vnum ſtudioſos nouerimus artem ſine aſſiduitate dicendi
non multum iuuare vt intelligant hanc rationem pręceptio-
nis ad exercitationem commodari oportere. Tribus eñ hãc
artem conſequi poterimus arte, imitatione exercitatione. Ex-
ercitatio eſt aſſiduus vſus conſuetudoq; dicendi. Imitatio ẽ
qua impellimur cum ratione: vt aliquorum in dicendo ſimi-
les eſſe velimus. Ars eſt pręceptio quę dat certam viam ratio-
nemq; dicendi. Ideo etiam pręſens opuſculum in binas par-
tes haud iniuria diuiſum eſſe videtur. cuius prima pars quẽ-
admodum grãmatica oratio quęuis naturali ordine ſtructa
exacte perpolite eleganter & confici & componi debeat luce cla-
rius edocebit. quibuſdam dictionibus ac rationibꝰ adiectis
quę apud Marcum Tullium ceteroſq; maiores noſtros elo-
quentia confertos magis vſurpatę fuere: Ut quid nam ſigni-
ficent quo ve pacto in orationibus & epiſtolis locari debeant
dilucide cuiq; clareſcat. Deinde eadẽ in parte colores & ꝟbo-
rum & ſententiarum frequentius vſu venientes adiungentur

quibus ſine eloquentiſſimus euadere nullus poteſt. Secun
da huius opuſculi ꝑs aliq̄d nō minus oratori neceſſarium ac
cōducēs cōtinebit. quo videlicet modo dictaminū partes di-
ſtinguant. quid proſequendū, vitandū ve in eis ſit quo ve mo
re prompte ⁊ facile formari pn̄t clare patebit His ꝑtib; binis
abſolutis quilibet eis eruditus ſi exercitationi materiā accō-
modarit cuiq; volet epiſtolā pulcerrimā cōficere poſſe ſeſe no
ſcet facillime. Prȩterea ne rhetoricȩ dignitatem ⁊ excellentiā
ſilentio p̄tereamus Marci Ciceronis teſtimoniū afferam⁹
in p̄ma de oratore ita inquientis. Quid eſt em̄ tam admirabi
le q̄ȝ ex infinita multitudine hoīm vnū exiſtere qui id qđ omi-
bus natura datum ſit. vel ſolus. vł cū perpaucis facere poſſit.
aut tam iucundū cognitu atq; auditu q̄ȝ ex ſapientiſſimis ſen
tentijs grauibuſq; verbis exornata oratio atq; polita. aut q̄d
eſſe poteſt in ocio iucūdius q̄ȝ ſermo facetus ⁊ nulla in re ru-
dis. Hoc em̄ prȩſtamus vel maxime feris ꝙ colloquamur in
ter nos ⁊ exp̄mere ſenſata poſſumus. Ob quā rem q̄s hoc iu-
re miretur ſummeq; in eo laborandū eſſe arbitret vt quo vno
homines maxime beſtijs preſtent in hoc hominib; ipſis ante
cellat arte ⁊ vſu quȩ oīm magiſtrorū p̄cepta ſuperat Ac ne plu
ra q̄ pene ſunt innumerabilia cōſectemur breui cōprȩhēdam⁹
Sic em̄ ſtatuamus perfecti oratoris moderatione ⁊ ſapiētia
nō ſolū ipſius dignitatē. ſed ⁊ p̄uatorū ꝗꝫ plurimorū ⁊ vniuer-
ſȩ reipublicȩ ſalutem maxime cōtineri Qua de cauſa ꝑgite vt
facitis adoleſcentuli atq; in id ſtudiū in quo eſtis incumbite:
vt et vobis honori. ⁊ amicis vtilitati. totiq; reſpublicȩ emoli-
mento eſſe poſſitis.

PRimȩ ſiquidem partis ita initiū ſumamus. Cōſiderā-
tes quas res habere debeat elocutio cōmoda ⁊ ꝑfecta
quȩ maxime oratori accōmodata eſt. Tres em̄ res in ſe habe-
re debet elegantiā cōpoſitōem. dignitatē. Elegātia eſt q̄ facit
vt vnumqđq; pure ⁊ apte dici videat̄ Hȩc diſtribuit̄ in latini
tatē ⁊ explanatōem. Latinitas eſt q̄ ſermonē purū cōſeruat ab
omni vitio remotū. Vitia in ſermone quo minus is latinus
ſit duo pn̄t eſſe. Solȩciſmus ⁊ Barbariſmus. Solȩciſmus
eſt cū in verbis plurib; cōſequēs ṽbum ſupiori nō accōmoda
tur. Barbariſmus eſt cū verbum aliqđ vitioſe effertur. Hȩc

Elegantia

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 30

qua ratione vitare poſſumus in arte grammatica dilucide di
ſcemus. Explanatio eſt que reddit apertam ꝛ dilucidā mora-
tionem. Ea cōparatur duobꝫ modis vſitatis verbis ꝛ ꝓpriis
Vſitata ſunt ea que vſantur in ſermone ꝛ cōſuetudine quoti-
diana. Propria que eius rei verba ſunt aut eſſe pñt de qua re
loquimur. Cōpoſitio eſt que facit omnes ꝑtes orōnis equali-
ter ꝑpolitas. ita conſeruabitur ſi fugiemus crebras vocaliuꝫ
cōcurſiones q̄ vaſtā atq̄ hiantē orōem reddūt: vt hec ē. Bacce
enee ameniſſime impēdebāt. Et ſi vitabimus eiuſdē lrē nimiā
aſſiduitatē. Cui vitio vſus hic q̄dem erit exēplo. Nam hic ni
hil ꝓhibet alienis exēplis vti. O tyte tute dati tibi tanta tyran
ne tuliſti. Et hoc eiuſdem poete Quicq̄ quiſquaꝫ quecq̄ vſq̄
cōueniat neget. Et ſi eiuſdem verbi nimiā aſſiduitatem fugie
mus eiuſmodi. Nā cuius rōnis ratio nō eſt fidem habere. ꝛ ſi
nō vtemur cōuenientēr ſimiliter cadētibꝫ vbis Hoc mō. Flen-
tes plorātes lachrymātes obteſtātes. Et ſi vborū tranſiectio
nem vitabimus niſi que erit cōcinna. Quo in vitio eſt Cecili-
us aſſiduus. Itē fugere oportet longā verborū cōtinuatōem
que ꝛ auditoris aures ꝛ oratoris ſpm̄ ledit. His vitiis in cō-
poſitione vitatis reliquū opis cōſumendū eſt in dignitate. Di
gnitas eſt q̄ reddit ornatam orōem ꝛ varietate diſtinguit. hec
in verborū ꝛ ſententiaꝝ exornatōem diuidit. vboꝝ exornatio
eſt q̄ ipſius ſermonis inſignita cōtinet perpolitōe Sententia
rū exornatio eſt q̄ nō in vbis ſed in ipſis rebꝫ quandā habet di
gnitatē. Hec de ꝓmo ſatis. Sequēs ad p̄cepti ſe affert notata
digniſſimū q̄ videlicet plena orō grāmatica tribꝫ cōſtat ꝑtibꝫ
ſuppoſito ſcꝫ verbo ꝛ appoſito. que ꝑtes oratoꝝ more ſic ordi-
nantur vt appoſitū ꝓncipio. ſuppoſitū medio verbū vero ſem
per q̄ venuſte locet. grāmatici cōtra quodāmodo faciunt. Di
cunt ergo grāmatici Scipio africanꝰ deleuit cartaginē. ora
tores vo potius ſic. Cartaginē Scipio africanꝰ deleuit. M
C. vtitur familiariter publio lētulo grāmaticus ait. orator cō
uerſo ordine ſic. Publio lētulo Marcus Cicero familiariter
vtitur. His exemplis patere arbitramur quemadmodū ple-
na oratio ſuam ſtructuram ꝛ ſi non ſemper ſepiſſimum apud
oratores habere debet. Nec illud te fugiat huiꝰ artis cupidū
q̄ aduerbium ſuam ſtructionē ante verbum ſepe numero te-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 30

nebit niſi ſit excellens vtputa comparatiuum vel ſuplatiuuȝ.
tunc enim poſt verbum locari poteſt. Huius pręcepti hoc ſit.
exemplum. Quę mihi diligenter mandaſti facere curaui ſtudi
oſiſſime. Hac de re ſatis eſt. Illud etiam nequaquaȝ te lateat

De prepoſitiõe

ꝙ prępoſitio trifarie conſtrui perbelle poteſt Uno nempe mo
do ſi eius caſuale ex adiectiuo ⁊ ſubſtantiuo ſit aggregatum.
tunc prępoſitio ipſa interijciatur: vt maximas ad res hoc con
ducit. Ornatiſſimo in loco ſpaciati ſumus. Itē iuſtis de cau-
ſis hęreticorum genus eradicandum approbatur. Secundo
ꝙ prępoſitio ſuo caſuali poſtponatur: Ut illud eſt negocium
quo de multis in locis iudicatum eſt Item hic eſt quo cum ſo
cietas erat mihi maxima. Tercio ꝙ prępoſitio vna cum ſuo
caſuali inter adiectiuum et ſubſtantiuum locetur: vt maximā
in republica diligentiam habeto. Item incredibilis in omnes
ciues obſeruantia. Item ſummum in rhetorica ſtudium faci
endum eſt. Conſimilia ipſe adijcito. Eodem ferme pacto agē
dum fuerit cum genitiuus cum pluralibus nominibus con-
ſtruatur in medio aptius locetur: vt omnia reipublicę iura in
uiolatiſſime ſeruari debent. Item inania ſceleratorum homi-
num flagitia. Et contra nominatiuus genitiuis interponi po
teſt: vt huius longitudo viri. huius auctoritas loci plurimuȝ
valet. Hęc tranſpoſitio haud parum omnes affert. At plerū-
qȝ adiectiuum nomen ſubſtantiuum venuſte pręcedit: vt tua
dignitas optima virtus diuinum ingenium. Id etiam ne ſo-
mittamus quin cognitu fiat apertuȝ ꝙ oratio perfecta non ſo
lum verbum ſemper in calce locatum habebit. quo de in ſecū
do pręcepto dictum fuit. Uerum etiam ſignum aliquod vni-
uerſale vel affirmatiuum vel negatiuum. aut etiam aliquid
excellens vtputa nomen vel aduerbium comparatiuum in fi
ne locari poteſt oratione perfecta. conſummata. De ſigno vni
uerſali illud tibi ſit exemplum. Te chariorem habeo neminē.
Item quę mihi pręcepiſti feci omnia. De ſuperlatiuo. Lon-
ge aliorum Ariſtoteles euaſit ſapicotiſſimus. ⁊ ita de cęteris.
De comparatiuo. Pauco tempore Lebuinus factus eſt elo-
quentior. Relatiui autem conſtructio. quia tum facilis. tum

De Relatiuo

ornatum afferens haud quenquaȝ fugiet. Hoc autem eius p̄
ceptum eſt vt ipſum relatiuum vbi conuenienter fieri poteſt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 30

Initio ſermonis adaptetur Hoc pacto. Quod tibi ſit beneplacito quin agam ſcio nihil. Etiam hoc vſurpant oratores vt ipſum antecedens ſuo relatiuo concordet cum eo. cum ſuo verbo vel adiectiuo diſconueniente: vt quas mihi miſiſti litteras fuere ſuauiſſime. Item quas tecum pepegi amicicias mihi fuere gratiſſime. ¶ Quid. Nonne perbellum fuerit ſi loco gerūdij alicuius nomine gerundiuo vtamur. Hoc pacto. Ueni cauſa legendi librum. ornatius multo dicitur. Legendi libri cauſa veni. Aliud exemplum. Ueni gratia gerendi bella. ornatius dicitur. Gerendorum bellorum gratia veni. Item ibo ad audiendum miſſam. venuſtius effertur ad audiendū miſſam ibo. Pro conficiendo epiſtolas hanc materiam memorię prodidi pulcrius ita locetur. Pro cōficiendis epiſtolis. At in dum gerundio prępoſita prępoſitio inter admodū honeſti locari habet. Et fere ſignificatum p̄teriti imperfecti coniūctiui prępoſita dum dictione habere ſolet: vt inter cęnandum hęc accepi eſt dum cęnarem. Inter currendum lucratus fui. eſt dū currerem lucratus fui. Maxima leticia inter legendum affectus fui. gerundiū vero in do aptius principio q̄ꝫ fini adaptet̃ hoc modo. In cantando decipitur ſerpens. Studendo vir illuſtrior euadere poteſt. Id vero annotatu digniſſimum eſt. vt cum poſitiua exaugere velimus his per prępoſitū aut per q̄ꝫ imprimis apprime aduerbium accedat hoc modo. Charus ęque ſis ⁊ periocūdus vt ſoles. Item viri virtute per q̄ꝫ fulgidi pręcęteris imprimis honore digni eſſe noſcuntur. Item id apprime vtile eſt in vita ne q̇d nimis. Comparatiuo autem et ſuperlatiuo haud incōmode multo vel longe aduerbiū pręponitur: vt iuſticia alijs virtutibus multo pręclarior exiſtit. Aliud. Marcus Cicero pręcęteris longe eloquentiſſimus euaſit. Sed nunc ad reliqua. Cū aliquid nobis cōmodum vtile delectabile iucundū ve eſſe oſtendere voluerimus tunc datiuis abſtractorū illorū adiectiuorū cū verbo ſubſtantiuo ſum es eſt conuenientiſſime vtemur.

E orationibꝫ cōmunioribꝫ apud oratores vſurpatis haud minus conſideratu congruū q̄ꝫ quenq̄ꝫ laude vel vituperio affici trifariam cōperimus Si enī vellem oſtēdere Marcū habere magnam virtutem cū verbo ſubſtātiuo ſum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 30

es eſt cõmodiſſime fiet: vt M.cato eſt magnę virtutis. M.ca
to eſt magnus virtute. M.cato eſt magna ꝟtute. ſed hoc po-
ſtremũ ſplendidiſſimum eſt. Hanc rem animo vel mente com
plector eſt cõſidero hanc rem. Eodem mõ rõnem habere id eſt
cõſiderare: vt huius loci cõſideratõem habeo. huius tp̃is rati
onem habeo. In animo eſt ſignificat. In animo habeo. Ani-
mus mihi eſt. ſignificat valeo. certũ eſt mihi eſt deliberaui vel
decreui. Proſequor te honore ẽ honoro te. Aliud. Proſequor
te laude eſt laudo te. ⁊ ita in alijs. Cõſequor verbis eſt exp̃mo
verbis. Do hanc rem vicio. id eſt vitupero. do hanc rem crimi
ni id eſt criminor hanc rem. Ire in caſtra ita ornatius expreſſa
tur. M.cato caſtra petiuit in caſtra profectus eſt. ſe ad caſtra
contulit. ſe in caſtra recepit. Inſuper haud illepide fit interpo
ſita nõnunq̃ꝫ parẽtheſi. Verbi gratia Dediſti ad me (quę mea
ſumma eſt voluptas) ſuauiſſimas lrãs. Itẽ omnes tuos ami
cos vt tuis lr̃is mandaſti plurimũ admiraris. Similiter en-
diadis non parum oratori cõducit. Hoc pacto Virtutem et
virum laudibus proſequi nitor id eſt ꝟtuoſum virum laudo
Item arma virumq̃ꝫ cano id eſt armatũ virũ. Aliud. Virtu-
teſq̃ꝫ viros aut tanti incendia belli. Opereprecium eſſe ſignifi
cat modo vtile eſſe modo neceſſariũ. mõ iucundũ. Et id totuz
veteres vſurpant. Viginti annos habet ita commodiſſime ef
fertur. vigeſimum annum agit vel degit. Viginti annos na-
tus vel nactus eſt. Si vero numerus fuerit cõpoſitus mino
rem numerũ p̃ponemus: vt vnum ⁊ viginti annos natus eſt.
Sed hęc tute facile intelligis Cicero laborat in eloquẽtia ita
ornatui accõmodat̃ Opam in eloquẽtia cõſumit. Tempus
in eloquentia cõterit. In ſtudiũ incũbit eloquẽtię Habeo hãc
rem in memoria nõ minus ornate dicitur. teneo hanc rem in
memoria. Huius rei memoriam habeo. Obliuio vero tali pa
cto exprimitur. Huius rei me capit obliuio. Excellentia ad-
modum pulcre exp̃mitur ꝑ pręter vel pre cum ſuis caſualibꝫ:
vt Ceſar pre ceteris bellicis rebus pollebat. Joannes p̃ter ce
teros virtute valuit id eſt vltra ceteros. De vagis moribus ex
primendis. Joannes leui ingenio natus eſt moribus facilli-
mis triſti ingenio. Et ita de reliquis. Aliud. Tu adhibes mi
hi fidez. ornatiori efferet̃ eloquio. Eſt mihi apud te fides. Dõ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 30

eſt accuratius. Nam plerumqꝫ ſum es eſt datiuo iunctum ſi-
gnificat habere ⁊ quodammodo poſſidere: vt eſt mihi pecu-
nia id eſt habeo pecuniam. eſt tibi ſummus honor. id ē habes
ſummum honorem. eſt mihi tecum amicicia. Unde Uirgili-
us in prima eneidos. Sunt mihi bis ſeptem preſtanti corpo
re nimphe. De amicicia exprimenda tu mihi familiaris es. e-
go te vtor familiariter. ego te amico vtor. Aliud. Certiorem
facere eſt ſignificare. Morem gerere eſt complacere. Ex ſentē
tia eſt ſcd'm voluntatem. Inferre iniuriam eſt iniuriam facere
Dare veniam eſt ignoſcere ⁊ licentiam dare. Iniens etas ado
leſcentiam pulcerrime ſignificat. Ferire fedus eſt fedus com-
ponere. Pre ſe ferre eſt verbis aut indicijs aliquid oſtendere:
vt hilaritatem Lelius pre ſe fert id eſt oſtendit. Sed ſepenu-
mero maioris ſignificantie cauſa ſubiūctiua imperatiuis ad
duntur. quod Cicero ſepe efficere ſolebat. Quale eſt illud. Cu
ra vt vir ſis. Fac ſtudeas. effice vt excellas. Licet mihi eſſe bo
num virum vel bono viro vtrumqꝫ vſitate dicitur. Sed po-
ſtremum magis oratorium eſt.

¶ De dictionibus ab eloquentiſſimis viris magis vſitatis:
et primum de nominibus.

¶ Opus perpulcre cum datiuo ⁊ ablatiuo conſtruitur: vt o-
pus eſt mihi tua dignitate. opus eſt mihi tua pecunia. Quid
Nonne illud notatu digniſſimum fuerit Ut cum duo nomi-
na fuerint adiectiuum videlicet ⁊ ſubſtantiuum. adiectiuum
in neutram vocem transferamus. ſubſtantiuum vero geniti-
uo caſu locemus. Hoc pacto. Cum dicere voluero multā vir
tutem dicam ornatius. multum virtutis. multa laus honeſti
us dicitur multum laudis. Sed id animaduertendū ſi gtūs
ille ſingularis fuerit totam item orationem ſingulariter expo
nere debemus. ſi pluralis pluraliter: vt id dictorum eſt ea di-
cta. multum pecunie multe pecunie eſt. Si cuiqꝫ poſitiuo ad-
iungatur negatio contrarij poſitiui vim ac ſignificationem te
net. Cuius rei exempla ſubijciam. Uir iſte haud illepido ſer
mone dictum ſuum conſecutus eſt. Non inepte nobis coram
petrus apparuit. Munus ornatiſſime ponitur pro officio: vt
hoc amici munus eſt. Sed ⁊ partes dictio pluraliter capta
conſimilē habet ſignificationem: vt quemadmoduz mee ptes

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 30

ſunt vobis ſępiſſimum ſeruire volo.
¶De nomine res. Res nomen latū diffuſumqꝫ eſt. ſed eo pul
cerrime vtimur cum poſſeſſiuis nominibus Hoc modo Res
domeſtica. res vxoria. res familiaris. ⁊ ita de cęteris. Grandi/
or natu vel maior natu ornatiſſime ſeniorem ſignificat. ſicut
Reliquum eſt ⁊ reſtat magno cum ornatu idem ſignificant vt
cum diuitię tibi ſint copioſiſſimę honorqꝫ cumulatus reliquū
eſt vt moribus optimis te aptes. Rumor eſt quod vulgo cog/
nitum eſt ornatus ſermo eſt. Unde Therentius. Rumor eſt
meum gnatum amare. Nullus a um nonnunqꝫ ſumitur pro
non. pręſertim ſum es eſt verbo adiuncto: vt. R. P. noſtris tē/
poribus nulla eſt. id eſt non eſt. Aliud. Qui vitia penitus effu
gere poſſit nullus eſt. Tantus ⁊ quantus ſic ſe habent: vt ra/
ro alterum ſine altero in oratione ponatur: vt penſio iſta tan/
ta eſt quanta ante hac nunqꝫ fuit. Talis ⁊ qualis eo ſe pacto
habent: vt alterum creberrime ponatur. vtrunqꝫ raro: vt talē
ſolemus ſentire virum optimum. ⁊ ſubintelligimus qualem
diximus. Orator eſt illuſtris qualis nullus reperitur. Licet
tam grāmaticę qꝫ oratorię genitiuos quorumcunqꝫ caſualiū
cum poſſeſſiuis quouis caſu prolatis coniunctione median/
te coniungere: vt veni cauſa tua ⁊ fratris. Filium meum bar
bare diligo. ⁊ ita de cęteris caſib9. Ex quo de poſſeſſione pau/
liſper locuti ſumus non fugiet quem differentia quę eſt inter
genitiuos primitiui ⁊ poſſeſſiui. Mei tui ſui noſtri ⁊ veſtri.
quam tandem Priſcianus grāmaticus pulcerrime attingit.
Vox namqꝫ eadem eſt vis vero longe diuerſa. cuꝫ genitiuus
primitiui ſimplicem poſſeſſionem importat. ⁊ cum ſubſtanti
uo cuiuſlibet numeri vel caſus conſtruatur. poſſeſſiui vero ge
ñitiuus duplicem poſſeſſionem importat ſcilicet ⁊ cum ſub/
ſtantiuo non niſi ſub conuenientia conſtruatur. Huius rei il
lud ſit exemplum. Mei amicus eſt meus amicus. Sed mei
filij amicus duplicem habet poſſeſſionem. Alteram meam in
filio. Alteram filij in amico. Hęc eo ſubijcimus ne dum ortū
inquirimus verborum vim ipſorum ignoremus. atqꝫ in er/
rorem quempiam imprudentes incidamus. Similis ⁊ plę/
nus nomina quorum prius datiuo poſterius ablatiuo iungi
tur. oratores vt plurimum ac fere ſemper genitiuo iūgūt. hoc

pacto. Tantorum maiorum indicendo ſimillimus eſſe voles Dignitatis vel officij plenus es. Modo nunq̄ȝ vero ſed rariſſime ſuperioribus etiam caſibus iunguntur. Cuȝ vero de duobus quodammodo oppoſitis mentionem fecerimus quod preſtantius eſt preponatur: vt vir ⁊ mulier. virtus ⁊ vitium. aurum ⁊ argentum. iuſticia ⁊ iniuſticia. Si vero vt plus cōmune ⁊ minus commune ſeſe habuerint magis cōmune precedat: vt animalia homines leones aſini vitam agunt. Dum autem plura eidem voluerimus attribuere quorum alterum minus alterum magis amplectitur. quod vehemētius eſt poſtremo locetur: vt Joannes tum doctus eſt. tum etiam virtute pre ceteris valet

¶ De verbis quomodo in orationibus poni debeant ſcd̄m auctores fide dignos reddentia eā non minus ornatam ꝙ venuſtam

Fficio verbum ⁊ pulcrū eſt ⁊ late patet. Nam afficio te voluptate. eſt voluptatem tibi offero. Afficio te honore. eſt honoro te. Afficio te laudibus. eſt laudo te. Afficio te vituperio eſt vitupero te. ⁊ ſic de ceteris. Afficiorqȝ dolore eſt doleo. Afficior triſticia latiſſima eſt huius verbi ſignificatio. Neqȝ lateat te afficere ſignificare diſponere: vt id plinij viua vox magis afficit id eſt diſponit. Conficior vero ablatiuo iunctū pro pereo capit̄: vt cōficior fame frigore etate cōfectus ſum. Ceterum non ignores extrema ſupina adiectiuis iuncta preſertim plerumqȝ ornate ſignificare gerundia accuſatiui caſus prepoſita ad dictionem. Hoc modo. Res difficilis creditu. id eſt ad credendum. Jucundum cognitu. id eſt ad cognoſcendum. Mirabile auditu. id eſt ad audiendum. Similia ipſe tui ingenij bonitate conijcito. Jllud etiam nullatenus omiſerimus ꝙ ſubiunctiuus modus pro indicatiuo et illius tempora pro huiuſmodi temporibus interdum haud illepide ponuntur: vt velim pro volo. dixerim pro dixi. dixero pro dicam. Et ita in alijs hoc attento. ¶ Notandum eſt ꝙ valeo et polleo verba ablatiuis iuncta ornatam reddunt orationē hoc pacto Aurelius Auguſtinus plurimū ingenio valuit M. T. in ciuitate auctoritate admodū pollebat. ac clareo ⁊ floreo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 30

verba eandem ferme rationem habent preſto et antecello ver
ba tum datiuo tum accuſatiuo pulcerrime iunguntur ſępiſſi
mum tamen datiuo hoc modo. Hoc laude digniſſimum eſt:
vt quo vno homo brutis preſtet orator ipſe hominibus ante
cellat. Frequentatiua quoqꝫ verba eorum a quibus origineꝫ
habent ſignificationem ſępe numero retinent ac pro ipſis po
nuntur. p̄ſertim ſiquando verbi aſperitas vlla contingat: vt
coniecto pro conijcio. lectito pro lego. ⁊ ita de alijs. hoc quan
do fiet eruditorum iudicio relinquamus. Caueo verbum ⁊ ſi
ſępe ſignificat prouideo vt ita lege cautum eſt. perornate tamē
accuſatiuo iunctum pro vito vel fugio vſurpant eloquentes.
Hoc pacto. Turpes viri ingenui mores cauent. Memini ṽ
bum vſitatius accuſatiuo iungitur quaꝫ genitiuo. Memini
platonis ſententiam. Virgilius in bucolicis. Numeros me-
mini ſi verba tenerem. Hiſce rationibus ipſis vtere. Vaco ṽ-
bum varijs ſtructionibus perſępe poſitum haud eandem re-
tinet ſignificationis vim: vt vaco huic rei eſt intendo huic rei
vaco hac re eſt vacuus ſum hac re. Refero hanc rem tibi ē nar
ro tibi. refero hanc rem ad ſenatum eſt pono ad ſenatum. Eua
do perornate ponitur pro efficior: vt Cicero euaſit eloquen-
tiſſimus. Ariſtoteles ſummus philoſophus euaſit. Fore ver
bum profuſam habet ſignificationem. ⁊ eſt idem quod futurꝫ
eſſe: vt arbitror te hac in arte nobiliſſimum fore. Plurimum
etiam conducit nobis intelligere quę ſint nominū differentię
et verborum diſcrimina. Nam ea quoqꝫ res mirū in moduꝫ
exornabit: vt ſi quis ſcit quid differunt p̄ſum ⁊ interſuꝫ inter
ſe verba pulcerrime dicet. M. Ca. publicis negocijs nō ſolū
interfuit. ſed etiam p̄fuit. vn̄ intereſſe ſignificat comitem eſſe.
pręeſſe vero ducem eſſe. Ego nō ſolū confiteor quod eſt ꝑ vim
fateor. verūetiam profiteor id eſt ſponte fateor. Gratulor ribi
gaudeo mihi. Ago grās quod eſt verbis. refero grās quod eſt
re ⁊ factis. Habeo grās quod eſt in animo. debeo gratias vbi
obligationis vis aliqua cernitur. Hęc res mihi conducit eſt
hęc res mihi vtilis eſt. dono tibi hanc rem dicitur ſplēdidius.
dono te hac re. Fero hanc rem modeſte moderate aut ęquo a-
nimo eſt. hanc rem modeſte vel patienter tolero Et econtra Fe
ro hanc rem ęgre. moleſte grauiter vel iniquo animo eſt Hanc

em̄ nõ libenter patior. Affero verbũ cõmuniſſimum eſt quo
multis in locis vti poſſumus hoc pacto. Secunda fortuna
voluptatẽ mihi affert. eſt me delectat. Aduerſa fortuna affert
mihi dolorẽ. eſt facit me dolere. Interdico tibi hac re ⁊ nõ hãc
rem lepidiſſime ꝑferimus. Tullius in ſcđo rhetoricę. Oẽs q̇⸗
bus aqua vel igni interdictũ eſt exules appellant. Ille etiã mo
dus optimus ẽ vt ſi quis dicturus ſit quẽpiã habere honorez
vel magiſtratũ vt ex noĩe honoris eiuſdẽ ⁊ gero id eſt pulcerri
mã cõſtituat orõem hoc pacto. hic eſt romę cõſul. hic romę cõ⸗
ſulem ſe gerit. Impatorẽ ſe gerit. doctorẽ. Cicero his ꝟbis du
obus aſſentio ⁊ aſſentior modo actiua modo paſſiua voce eo
dem cũ ſignificato ꝑſepe vtitur. Eodẽ pacto dicitur. Impar⸗
tio vel impartior. itẽ memoro vel memoror. in cęteris autẽ id
fit rarius. Uſu venit ornatiſſimũ eſt ꝓ cõtingit. vſurpare ẽ fre
quẽti vſu habere. vſurpatõem vero frequentẽ vſuȝ vocãt. De
ficio verbũ accõ ſtructũ aliquid affert ornatus: vt deficit me
dies. hęc res me deficit vita q̄ꝫ primũ mortales deficit. Man⸗
dare lr̃is mãdare ſcriptis mãdare lrãꝝ monimẽtis eſt ſcribere
Miſſum facere pro dimittere venuſtũ eſt: vt hãc rem miſſam
facio eſt dimitto. Accedit pro additur q̄ꝫ vſitatum videri de⸗
bet id eſt ſolet hoc mõ. Ad meas miſerias dolor maximus ac⸗
cedit id eſt addit. Confido verbũ alias dtõ alias abltõ ⁊ orna
tius iũgitur hoc more. Cõfido tua ꝟtute. tua humanitate tuo
cõſilio. ⁊ ita de alijs. Credo pro cõmitto ornatiſſimum eſt: vt
mea cõſilia ſemꝑ tibi credidi. Credo tibi grandem pecuniã id
eſt cõmitto. Tria ſunt verba quę ſibi ordine quodã cõiungun
tur. quoꝝ p̃mum leuius eſt diligo. poſtremũ admiror. qđ prę
cipuũ ⁊ vęhemens eſt. Et eoꝝ mediũ obſeruo qđ eſt colo ⁊ ve
neror: vt veſtram dignitatẽ diligo obſeruo admiror. Neſcio
hanc rem. ornatius eſt ſi dixero. Ignoro. pręterit me. fugit me
latet me. huius rei neſcius ſum. Accipere pro audire intellige
re aut cognoſcere ꝑbellum eſt: vt rumoribus accepi quorum
eſt incertus auctor In verbis tam actionẽ q̄ꝫ paſſionẽ ſignifi
cantibꝰ varios exitus cõſiderari oportet. ⁊ modo his modo
illis vti: Ut fuere pro fuerunt. amauere pro amauerunt. vide
re pro videris. videbere pro videberis. noram pro nouerã. tri
umpharat pro triumphauerat. Sed ne quid fiat contra grã⸗

maticę ꝓceptionē ſollerter ꝓuidendū eſt. Illud etiā fugiat ne-
minē ꝙ ſi infinitiuus finito verbo addat infinitiuus ordine ꝓ-
cedat vt te ad me venire volo. Hac in materia diligentiſſime
ſtudere volo. Pręſto ſum ſignificat vel adſum vel fere appareo
vt pręſto fuit mihi ſeruus tuus vrbem ingredienti. Colloca-
re apud aliquem beneficium: eſt beneficium alicui facere hoc
pacto. Apud ciceronem beneficium plurimuꝫ collocaui Gra-
tificor tibi hanc rem p̄clare vſurpamus. Indulgeo eſt operaꝫ
do: vt nimio ſomno ioannes indulget. ocio indulget. vino in-
dulget. Verſor verbum in frequentiſſimo eſt veterum ac di-
ſertorū hominū vſu perdiffuſaqꝫ eius verbi ſignificātia ac va-
rijs poteſt deniqꝫ rationibus exponi: vt Verſor in multaruꝫ
ſtudio litterarum. virtus circa difficile verſatur. hoc eſt in in-
difficili conſiſtit. verſamur in tenebris eſt fere ſumus in tene-
bris. Et ſicuti exemplis ſuperioribus eſt oſtenſum duos ſibi
plęramqꝫ caſus poſtulat. Nam accuſatiuo iungitur prepoſi
ta inter. aut ablatiuo pręcedente. Quod grāmatici frequenti-
us dicunt Peto te hanc rem ornatius nec minus latine dici-
tur. Hanc rem a te peto. id Cicero in epiſtolis plurimum con
ſueuit. Inquā verbum futuri temporis crebro pręſentis pręte-
riti veloco. teſte p̄ſciano p̀mo minoris accipimus. Sed a-
lijs in verbis rarius vſu venit. Quid repeto. nōne perpulcre
ponitur ſi quid ei anteceſſerit. neqꝫ accuſatiuus ſolum verum
etiam ablatiuus adiūgitur: vt hanc rem memoria repeto. ⁊ ſi
gnificat: vt permulti ęſtimant non quod teneo memoria. ſed
potius memoria voluo ⁊ reminiſcor. M. C. in principio de o
ratore. Cogitanti mihi ⁊ vetera memoria repetenti Deuincio
verbum perpulcrum in ępiſtolis ſępe numero ponitur ⁊ ſigni
ficat obligo. ⁊ deuinctus eſt ſignificat obligatus eſt vel obno
xius eſt. Complector verbum perdiffuſum eſt ⁊ exornatum a
liquibus tamen adiectis vt amore atqꝫ beniuolentia te com-
plector. Pario verbum non tam vſu venit q̄ꝫ multum ornat⁹
affert hoc pacto. Fędus. Marco conſule nobis partum eſt et
honorem ⁊ dignitatem noſtrę ciuitatis primus nobis pepe-
rit. Optimum factu fuerit ne eiſdem aut orationis modis aut
verbis ſępe vtamur. Nam varia plurimum probatur oratio
vt ſic veluti quibuſdā floſculis aſpergatur oratio: vt pro mo

ri diem ob ire mortem oppetere animam expirare vita excede-
re defungi ⁊ vita migrare res humanas deſerere ⁊ ita in aliis.
Conor hanc rem pulcerrime dicitur pręſertim ſi difficilior ſit
et ardua ſcilicet res: vt Cicero de oratore Magnum opus at
q; arduum conamur. Id autem nequaq̃ pręteream⁹ ꝙ ora
tio infinitiua per q̃ ſępe loco ſubiunctiuę ponatur: vt volo te
ad me venire eſt volo vt venias ad me. Te ad ſtudium profi-
ciſci volo. Id tamen maximopere cauendum ne quid amphi
bologię cauſetur.

¶ De aduerbiis notatu digniſſimum

n On etiam ignorandum ꝙ ſi duo aut plura duobus
quod perraro vſu venit vni et eidem attribuere ve-
limus vtero; tum dictionem aut et pręponamus.
Exempli cauſa dicam. Gaius Lęlius tum virtutu
doctus eſt tum probus. Item magno eſt in Gaio lęticia ⁊ vir
tus et doctrina. Item Cum ad vniuerſitatem tanq̃ ad merca
turam bonarum artium ſis profectus inanem redire turpiſſi
mum eſt dedecorantem ⁊ vrbis auctoritatem ⁊ magiſtri Hec
Tullius tercio de officiis. Satis et parum aduerbia geniti-
nis iuncta haud parum dignitatis afferunt: vt Parum pecu
nię eſt parua pecunia. ſatis virium eſt ſufficientes vires. Hęc
hactenus. Paſſim id eſt ſecundū ordinem ad modum paſſuū
Pedetentim eſt moroſe vel ſucceſſiuę. Magni id eſt multum.
ſic tanti idem eſt quod tantum ⁊ ſunt aduerbia. Quam etiam
eſt aduerbium. Crebre crebro idem eſt quod continue vel con
tinuo. Haud pro non. Secus pro aliter eadē oratione per q̃
venuſte ſe habent. ſic ac vel atq; pro q̃ vel quantum ponūtur
vt Haud ſecus ſentio atq; tu id eſt non aliter ſentio quam tu.
Et ęque pro ita ſumitur: Ut ęque te laudo atq; Ciceronem.
id eſt eo modo te tanquam vel ſicut Ciceronem laudo. Par-
tim aduerbium in diuerſis orationibus immediate ſe haben
tibus ornate ordinatur: vt qui ciuitatibus pręſunt. Partim
ſunt boni. partim nobiles. partim populares. Et eodem fer-
me pacto alias conſtruitur: vt Homines alias boni. alias ma
li nunq̃ eiſdem ſunt moribus. Item homi͂es eodem fere nati
ingenio alias rident, alias vero lachrymātur. Adhuc illa duo
perpolitā reddunt orationem ſibiinuicem correſpōdētia quo

rum alterum non ſolum vel non modo aut non tantum. Alte-
rũ eſt ſed etiam verũetiam ſed quoqꝫ. hoc pacto. Non ſolũ elo
quentia Cicero valuit ſed etiam prudentia Itē nō tm̄ illicitũ
verũetiā horrendũ facinus. N. perpetrauit. Tam ⁊ qꝫ in eadē
oratione pariter ſe habent vt tam chara eſt mihi patria qꝫ tibi
vita iucũda. Tantiſper eſt tamdiu ⁊ perpulcre depoſcit poſt
ſe dum dictionem quę ſignificat fere. id eſt qd̓ donec. Therēti
us in andria. Tantiſper te dici volo meũ dum quod te dignũ
eſt facis. Perinde ac vel atqꝫ ſimul ſumptũ valet tm̄ ſicut tan
qꝫ: vt Camillus ꝑinde atqꝫ eſſet ſapientiſſimus oīm a cũctis
venerabat̄. Indies aduerbiũ ſignificat per ſingulos dies ſiue
de die in diem: vt tua dignitas indies creſcit. Quędā ſunt ad-
uerbia q̄ in epl̄is maxime congruũt ⁊ etiā a Cicerone frequen
tiſſimũ vſurpata ſunt ſicut ꝓpediem qꝫ primũ ꝑ cito ſiue ſtatī.
Confeſtim id eſt ſtatim ⁊ Item poſtridie qd̓ artis grāmaticę
expertes exponũt poſt tres dies Sed tu ne eodē ducaris erro
re crede poſtridie ſignificare poſtero die. ⁊ eo pacto. M. C. ac
cipit ⁊ alij eruditiſſimi viri. At id eſt ſed. Si q̇s multa referre
velit ꝓ priore ponat ꝑ̇mum vel ꝑ̇mo. ꝓ ſcd̓o deiñ. ꝓ tercio tum
vel p̄terea. pro quarto qd̓ raro accidit poſt hec. In calce poſtre
mũ vel poſtremo Sit huic rei id exemplo. Tria ſunt q̄ mihi
magnā voluptatem afferũt. Primũ em̄ ꝙ optimũ amicũ na-
ctus ſum. Deiñ aũt ꝙ ſingularē tuā erga me teſtificaris beni-
uolentiā. Poſtremũ vero ꝙ te incolumē vel incolumũ fore in
tellexi. Qua in re tres inuenimus cōiunctiones recto atqꝫ vſi
tato ordine quę ſunt em̄ vero aũt. Sed multo plura ipſe faci-
le cognoſces ſi Ciceronis ſcripta imp̄mis eius epiſtolas lecti
tabis Ne ⁊ quidē particulę in eadem orōne pulcerrime ſunt
ſi q̇s recte fuerit illis vſus ita ſcꝫ ꝙ nō ſe cōſequātur immedi
ate ſed mediate: vt ne ꝟtuoſus q̇dem ioānes exiſtit ⁊ ita in cę-
teris. Ablti caſus vel cũ cōmertio ꝑpoſitionis vł ſine vim ad
uerbij ſepe habent: vt in ꝑ̇mis id eſt in ꝑ̇ncipio vel ꝑ̇ncip ali-
ter. Vel ſine: vt paucis eſt paulũ vel paucũ Therēti⁹ in ādria
Ades paucis te volo vel multis pro multũ. Corā cũ accentu
in vltima ſyllaba aduerbium eſt pulcerrimum. ſignificans vt
ita dicā p̄ſentialiter vel in p̄ſentia quo frequētiſſime docti vi
ri vtuntur: vt apud. M. C. Cupio tecum coram iocari Item

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 30

coꝛam tecum loquar. Poſthac eſt poſtea ſimul interhac eſt antea. Poſtea quam eſt poſtqꝫ. Profecto ꝛ reuera aduerbia ſunt affirmādi ꝛ ſignificāt quantū certe. Triſariā tripliciter. quadꝛiſariam eſt quadꝛupliciter. Plerumqꝫ vel ſepenumero eſt multotiens. Ferme eſt idem qđ fere. Admodū vel ꝑquam id eſt valde. Eodem pacto adeo accipitur pro intantū. Accuratiſſimū eſt diligenter. Nōmodo eſt non ſolū. Pauliſper vel parumper id eſt modicum. Magnopere maximopere eſt diligenter ſumopere vel ſummoopere eſt ſumma diligentia. Tantopere eſt tanta diligentia. Quoad id eſt quouſqꝫ. Nudiuſtercius eſt nunc eſt dies tercius: vt nudiuſtercius erfoꝛdiam veni. Eodē pacto nudiuſquartus nudiuſquintus ſumitur Mirum immodum vł maioꝛem in modum eſt mirabiliter Quēadmodū eſt quomodo. Quopacto eſt qualiter vel quomodo Extemplo eſt ſtatim ꝛ nō đꝛ extimplo Unde Huguitio Timtria deteſtoꝛ extimplo timpoꝛa ſaltim. Saltim eſt aduerbiūꝫ id eſt ſalienter. Joannes venit ſaltim. Rurſum vel rurſus. id eſt iterum. Nimirum id eſt mirabiliter. Nedum id eſt non ſolum. Plane id eſt certe. Hactenus id eſt hucuſqꝫ. Immo ꝑ duplex m debet ſcribi. Plene id eſt ꝑfecte. Pauloplus id eſt modicū plus. Utpote id ē ſicut Sane id ē certe. Perraro id eſt valde raro. Sed ꝛ id eſt tantū Tametſi id eſt quāuis Quādo quidē id eſt certe. Ceterꝫ id eſt inſuꝑ Quinetiam id eſt ꝑterea Adeo penultima coꝛrepta id eſt intantū. Nōnunqꝫ id eſt aliquādo. Aeque id eſt eodē modo. Quam id eſt inquantū. Maxime id eſt libēter. Qui id eſt quomodo. Uñ Therētius. Nā antea qui ſcire poſſes dū etas metus magiſter ꝓhibebat Ubi vbi id ē vbicūqꝫ. Utut id eſt qualitercūqꝫ. Nōmodo id eſt nō ſolū. Nōdum. id eſt nō adhuc. Item vbi in dictis poetarū cōmuniter valet tantū quantū poſtqꝫ ſed alias in quo loco.

¶De Participijs.

T quia participia ablatiui caſus plerumqꝫ locum tenent infinitiui verbi. Hinc eſt illud Saluſtij in Catilinam. Nam priuſquaꝫ incipias conſulto ꝛ vbi conſulueris mature facto opus eſt. Unde in illa oꝛatione. Conſulto id eſt conſulere. Facto eſt facere. Ablatiui caſus non ſolum participioꝛum verumetiam nominum alioꝛum in oꝛatione concin-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 30

ne ſoluti ponūtur. p̄ſertim ſi qua fuerit talis ſignificatio de ꝑ
ticipijs q̄dem maīfeſtuʒ eſt: vt Octauiano ceſare regnāte pax
vniuerſo orbi parta, eſt Dionyſio ſyracuſano tyrannum ſe
gerente grauiſſima in ſicilia bella ſunt orta. Sed eodem quo
qꝫ mō alia q̄dam ſe habent nomina maxīe vero dignitatum
aut honoruʒ extiterunt: vt Cornelio conſule acte ſunt fabule.
Quidam addunt participium exn̄te. Sed nos ꝓhibemꝰ q̄d
ad venuſtatem orōnis addi oportet Et item Scipione ꝛ gal
ba conſulibus deuicti ſunt peni. Scipioni imꝑatore euerſa ē
Numantia. ꝛ ita in alijs. Fretus tantū īcerte origīs abltō iū-
ctum pulcerrimum eſt ꝛ ꝟcat fere confiſum aut minutum: vt
veſtra humanitate fretus ſum. veſtra ſapīa non ſolum ſed ve-
ſtra quoqꝫ ꝟtute fretus ſemper fui. Participia futuri tempo-
ris ornatiſſime vſurpantur: vt ad Scipionem lr̄as ſum ſcri
pturus. quod eſt Debeo ſcribere. Tu ad edes iturus es. quaſi
ire debes. ꝛc̄ijs. Illa quoqꝫ participia que a paſſiuis manant
verbis paſſiue quoqꝫ expoī debent: vt Cuius īſons eſt aīmꝰ
multandus non eſt idem multari non debet. Sontes vero
id eſt rei accuſandi ſunt id eſt accuſari debent.

¶ De cōiunctionibus

Lurimum etiam ſermonē exornat cōiunctio aduerſa
tiua quāq̄ꝫ. hoc mō. Quamq̄ꝫ oīm amicorum lr̄e mihi
ſunt iocunde tue tamen ſemper gratiſſime fuere. Quamq̄ꝫ te
ante hac diligebam modo tamen ob ſingularem amorem ac
virtutem etiam vehementer amiror. Vel coniunctio ſicut et
dictio cum aliqua adiunxerit haud paruʒ ornatus affert ſi ge
minata foret quemadmodū coniūgibilia ſunt plura: vt Sor
tes vel ſtudet vel ocio vacat. Eodem pacto exempla deꝛ poni
poſſunt. Quin particula etſi varijs modis poni poſſit pulcer
rime tamen ea vtimur cum dixerimus. Non poſſum quin ti
bi gratulor. non poſſum quin doleam. Vel multis in locis ꝓ
etiam rectiſſime congruit: vt Hanibal fuit imperator vel om
nium primus. Verum pro ſed ornatum eſt. Ceterum eſt pre-
terea. Sed quia vel ꝛ quia pro ex quo accipitur. Preterea ita
vulgariſatur. ouer allet dat. Tametſi vel etſi pro q̄uis a Cice
rone vſurpatum eſt. Neu id eſt ne

¶ De prepoſitionibus

X vel e p̄rępoſitio perq̄ꝫ ornate ponitur loco aut vel ab
p̄rępoſitionis. Per p̄poſitio addita noībus vel ꝟbis ꝑ
cōpoſitōem auget: ⁊ valet tantū q̄tum valde: vt ꝑdoctus id ē
valde doctus. Perbellum. id eſt valde bellum. Ex ⁊ de p̄poſi
tiones cōpoſitę vęhemēter amplificant id eſt augent: vt Exo-
ro id eſt valde oro vel impetro. Therentius in andria. Gnatū
vt det oro vixq̄ꝫ exoro id eſt impetro. Exemplū ſcd̄i. Dep̄cor.
id eſt valde p̄cor. Nōnunq̄ꝫ tñ etiā mutāt vel minuūt ſignifi-
catū: vt dehortor id eſt nō hortor. Aliud formę dignitas deflo
reſcit morbo. In p̄poſitio ꝓ erga aliqn̄ vel etiā ꝓ cōtra pulcer
rime eſt accō p̄poſita: vt Meus in te animus ſꝑ fuit ꝓmptiſſi
mus id ē erga te. Mea in te beniuolētia eſt erga te. Iuuenalis
Inuehit in neronē id eſt cōtra neronē. Cicero habuit orōem
in catilinā id eſt cōtra. Clam plęrūq̄ꝫ p̄poſitio ē ⁊ nōnunq̄ꝫ ad
uerbiū ſed oratores p̄poſitionē potius accipiūt. Clam me ꝓ-
fectus eſt id ē me neſciēte receſſit. Non etiā fugiat aliquē diffe
rentia inter erga ⁊ cōtra. Nā erga dicit beniuolentiā. Contra
vero aduerſitatē rep̄ſentat. Prępoſitio perſępe q̄ pręponi ſolet
poſtponitur eadē ſignificātia manēte. ⁊ in q̇buſdam q̇dam ſꝑ
quę ſunt mecū tecū ⁊c̄. in q̇buſdam aūt nō ſꝑ: vt qui cum quo
de q̇bus ſuꝑ te ꝓpter. Et in his potiſſimū ea eſt p̄poſitionum
traſlatio quę modo numeramus.

¶ Sequūtur colores vnde p̄mus

Uius partis p̄mę reliquū in colorū notificatōe conſu
mendum eſt. Quorū p̄mus eſt dictus. Repetitio q̇ ita
cauſatur. Cum continenter ab vno atq̄ꝫ eodem verbo in reb⁹
ſimilibus ⁊ diuerſis p̄ncipia ſumuntur hoc mō. Uobis iſtō
attribuendum eſt: vobis gratia eſt habēda. vobis res erit ho
nori. Itē Scipio cartaginem deleuit. ſcipio pacem peperit.
Scipio pacē ſeruauit. Item Num iuſiurandum reliquiſti.
num amicos ꝓdidiſti. num parēti manus intuliſti. Hęc exor-
natio multum venuſtatis habet. tum grauitatis plurimum.
quare videtur eſſe adhibenda. ⁊ ad ornandam ⁊ ad exaugen-
dam orationem.

¶ Secund⁹ color

Onuerſio eſt per quam non vt ante primum repetim⁹
verbum. ſed ad poſtremum continenter reuertemur.
Hoc modo Penos populus romanus iuſticia vincis armis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 30

vincit libertate vincit. Jtem ex quo tpe concordia de ciuitat e ſublata eſt. R. P. ſublata eſt. Jtem Cornelius lelius hic nou⁹ erat. ingeniosus erat. bonis viris amicus erat. ergo in hac ci-uitate primus erat.

¶ Tercius color

Omplectio eſt que vtraq̄ cōplectitur exornatōnem vt repetatur idem p̄mum verbum ſepius ⁊ crebro ad idē poſtremū verbum reuertatur hoc pacto. Qui ſunt q̄ federa ſe peruperunt carthaginenſes Qui ſunt qui crudele bellum geſ-ſere carthaginenſes.

¶ Quartus color

Ontentio eſt cum contrarijs rebus oratio conficit. hoc modo. Cum tacito eſt opus clamas. cum tibi loqui cō-uenit obmuteſcis. Jtem abeſſe vis Abes reuerti cupis Jn pace bellum queritas. Jn bello pacem deſideras.

¶ Quintus color.

Ententia eſt oratio ſumpta de vita que q̄d ſit aut q̄d eē oportet in vita breuiter oſtendit. hoc pacto Difficile eſt illū virtutē reuereri q̄ ſemp ſcda fortuna eſt vſus. Jtem liber eſt is eſtimādus q̄ nulli turpitudini ſeruit. Jtē egens eque eſt is qui nō ſatis habet ⁊ is cui nihil eſſe poteſt. Sapiēter cogi-tant q̄ tpibus ſcdis aduerſos caſus reformidant. Cū ratione ſententias raro interponi cōuenit: vt rei actores nō viuendi preceptores eſſe videamur. Cum ita interponūtur multū af-ferunt ornamenti.

¶ Sextus color

Rticulus dicitur cū ſingula v̄ba interuallis diſtinguē-tur ceſa orōe. hoc mō Acrimonia voce vultu inimicos perterruiſti. Jtem inimicos inuidia iniurijs pfidia ſuſtuliſti. Et hoc crebrius peruenit.

¶ Septimus color

Jmiliter cadens exornatio eſt cū in eadē cōſtructōe v̄-borū duo aut plura ſunt v̄ba q̄ ſimiliter hiſdē caſib⁊ ef-ferūtur. hoc mō. Huic oīs in pecunia ſpes a ſapientia eſt ani-mus remotus. diligentia comparat diuitias. negligentia ani-mum corrumpit.

¶ Octauus color.

Jmiliter deſinēs eſt cū etſi caſus nō ſunt in verbis ta-men ſimiles exitus habēt. hoc mō. Turpiter audes fa-cere neq̄ter ſtudes dicere. uiuis inuidioſe. delinquis ſtudioſe. loqueris odioſe.

¶ Nonus color

Ardatio eſt quā nō prius ad ſequēs verbū deſcenditur

ꝙ ad ſuperius cõſcenſum eſt.hoc pacto. Nã que reliqua ſpes manet libertatis ſi illis qđ libet licȝ ⁊ qđ licet pñt. ⁊ qđ pñt audent. ⁊ qđ audent faciũt. ⁊ quod faciũt nobis moleſtũ nõ eſt. Item affricano induſtria virtutem. virtus gloriã. gloria ęmulos comparauit.

¶ Decimus color

Efinitio eſt q̃ rei alicꝰ ꝓprias amplectiẛ ꝑtãtes breuiter et abſolute.hoc mõ. Maieſtas reipublicę ẽ in qua cõtineẛ dignitas ⁊ amplitudo ciuitatis. Nõ eſt iſta diligẽtia ſed auaricia. qꝛ diligẽtia ẽ accurata cõſeruatio ſuoꝝ. Auaricia ꝟo iniurioſa appetitio alienoꝝ eſt

¶ Undecimus color

Ranſitio eſt q̃ cũ oſtẽdit breuiter qđ dcm̃ ſit ꝓponit itez breui qđ conſequaẛ.hoc mõ Modo in patriã cuiuſmodi fuerit intellexiſtis. Nunc in parentes qualis extiterit accipite.

¶ Duodecimus color

Ccupatio eſt cũ dicimus nos ꝑterire aut non ſcire aut nolle dicere id quod tunc maxime dicemus.hoc pacto. Nõ dico te a socijs pecuniã accepiſſe. Nõ ſum in eo occupatus. ꝙ regna ciuitates domus oĩm depopulatus es furta rapinas oẽs tuas omitto. Non dico ꝙ iniuriã ſatis mihi intuliſti. Nec vnꝗ̃ vt decuiſſet ſtudio vacaſti. Hęc exornatio haud parũ cõducit.

¶ Tredecimus color

Iſiunctio eſt cũ eoꝝ de q̃bus dicimur aut vtrũq; aut vnumqđq; certo induiẛ ꝟbo Sic. P. R. numantiã deleuit cartaginẽ ſuſtulit. Corinthũ deiecit. fregellas euertit. nihil numãtinis vires corpis auxiliatę ſunt. nihil cartaginẽſibꝫ ſciã rei militaris adiumẽto fuit. nihil corinthijs calliditas erudita ꝑſidij tulit. nihil fregellis morũ. ⁊ ſermonũ ſocietas opitulata eſt.

¶ Decimuſquartus color

Oniunctio eſt cum ĩterpoſitõne verbi ⁊ ſupiores partes orõnis cõprehendũtur ⁊ inferiores. hoc pacto. Formę dignitas aut morbo defloreſcit aut vetuſtate

¶ Decimuſquintus color

Diunctio eſt cũ verbo quo res cõprehendiẛ nõ interponimus. ſed ⁊ aut ꝑmum aut poſtremũ collocamus. primuȝ hoc modo Defloreſcit formę dignitas aut morbo aut vetuſtate ſic. aut morbo aut vetuſtate formę dignitas defloreſcit.

¶ Decimuſſextus color

Onduplicatio eſt cũ rõne amplificatõis aut cõmiſera
tionis vnius aut plurimoꝝ verboꝝ fit iteratio. hoc pa
cto. Cõmotus nõ es cũ tibi mater pedes amplexaret nõ es cõ
motus. Item nũc etiam audes venire in horũ cõſpectũ prodi
tor patrię proditor inquã patrię venire audes in horũ conſpe
ctũ vehementer cõmouet eiuſdem verbi redintegratio

¶ Decimuſſeptimos color

Aterptatio eſt q̃ nõ iterãs idẽ redintegrat verbuz. ſed
illud cõmutat qd̃ poſitũ eſt alio verbo qd̃ idem valeat
hoc pacto. Q. P. radicitus euertiſti Ciuitatẽ funditus deieci
ſti. Item patrem nefarie verberaſti. parenti ſcelerate manꝰ in-
tuliſti.

¶ Decimuſoctauus color

Ircuitio eſt orõ rem ſimplicẽ aſſumpta circũſcribẽs e-
locutõe. hoc modo. Scipionis pudẽtia cartaginis o
pus perfregit. Nã hic nõ niſi ornãdi ratio quędam eſt habita.
Scipio em̃ potuit ⁊ cartago ſimpliciter appellari. Hęc ſunt
fere quę dicenda videbantur de verborum exornatõibus nũc
res ipſa mouet: vt deinceps ad ſententiarum exornatõem trã
ſeamus.

¶ Decimuſnonus color

Iributio eſt cũ in plures res aut pſonas negocia diſp-
tiuntur. hoc mõ. Senatus eſt officiũ cõſilio ciuitatem
iuuare. Magiſtratus eſt officium opera ⁊ diligẽtia cõſequi ſe
natus volũtatem. Populi eſt officiũ res optimas ⁊ homĩes
idoneos maxime ſuis ſentẽtijs diligere ⁊ probare. Accuſato-
rũ officiũ eſt inferre crimina. Defenſoꝝ officiũ eſt diluere ⁊ p-
pulſare. Teſtis eſt dicere quę ſciat aut quę audierit. Hęc eſt or
natio copioſa. cõprehendit em̃ breui multa ⁊ ſuũ cuiq꜄ tribuit
officiũ ⁊ res diuidit plures.

¶ Uiceſimus color.

Iminutio eſt cũ aliq̃d ineẽ nobis aut his quos defen-
dimus. aut natura. aut fortuna. aut ab induſtria dici-
mus ęgregiũ qd̃ ne qua ſignificet arrogãs oſtẽtatio diminuit
et attenuat orõe. hoc mõ. Nã hoc p meo iure dico me labore
et induſtria curaſſe: vt diſciplinã militarẽ nõ tenerẽ in poſtre-
mis. hic ſi dixiſſet vt optime teneret tametipſi veꝝ dixiſſet. tñ
arrogãs viſus eſſet

¶ Uiceſimuſprimus color.

Iuiſio eſt quę rem ſe mouens a re vtramq꜄ abſoluit ra-
tione ſubiecta. hoc modo. Cur ergo nunc tibi obijciam

qualequam.ſi probus es non meruiſti ſi improbus nõ com-
moueris. Item duę res ſunt que poſſunt homĩes ad turpe cõ
pendium cõmouere.inopia atqꝫ auaricia.te auarum infra ter
na diuiſione cognouimus. Inopem atqꝫ egentem nunc vide-
mus. ¶ Uiceſimus ſecundus color

Xemplum eſt alicuius facti aut dicti pręteriti cum cer-
ti auctoris nomine propoſitio Id rem orationem facit
cum nullius rei niſi dignitatis cauſa ſumatur aptiorem cum
id quod ſit obſcurius magis dilucidum reddit.probabiliorẽ
cum magis veriſimilem facit ante oculos ponit cum exꝓmit
omnia dilucide.

¶ Uiceſimus tercius color

ffectio eſt cum effingitur aut exprimitur verbis corpo
ris cuiuſpiam forma quo ad ſatis ſit intelligẽduꝫ. hoc
modo. Hunc iudices dico rubrum breuem incuruum ſubca
num cui ſane magna eſt in mento cicatrix. ſi quo modo po-
teſt vobis in memoriam redire habet hęc ornatio tum vtilita
tem ſi quem demonſtrare velis.tum venuſtatem ſi breuiter et
dilucide facta eſt ¶ Uiceſimus quartus color

Reuitas eſt rei ipſis tantummodo ꝟbis neceſſarijs ex
pedita.hoc mõ. Marcus cõſul quondã tribunus.dein
primus erat ciuitatis.tum proficiſcitur in aſiã.poſtea hoſtis
et exul eſt dictus.poſtea imꝑator.poſtremo cõſul. Habet pau
cis cõpręhenſa breuitas multoꝝ rerum expeditionẽ.quare adhiben
da ſepe eſt cũ tẽpus non ſinet cõmorari.

Uantum ad ſecũdum huius operis principale de epi
ſtolarum partibus moderno more vſu venientibus di
cendũ eſſe videtur ⁊ ꝑmo de perſonarum determinatõibus
quomodo pontificum maximo ſcribemus pontificem maxi-
mum patrem patrię patrem clementiſſimum patrem beatiſſi
mum ſanctiſſimumqꝫ dicemus.

¶ Archiepiſcopo cardinali patriarchę. Reuerẽdiſſimo miſeri
cordiſſimo glorioſiſſimo patrĩ. Eodẽ pacto ſcribemus legato
¶ Epiſcopo vel abbati maiori ſcribitur. Reuerendo in chri-
ſto patri. ¶ Simplici vero clerico. Dilecto prudenti diſcreto
ſed melius honeſto ſacerdoti dño. N. capellano eccleſię ſanctę
Marię ꝟginis Erfordiẽſis. ¶ Abbas monachus ſic ſcribit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 30

Dilecto in chriſto filio. N. Capellanus. epiſcopo cōtra. Ve-
nerabili in chriſto patri Eremite ⁊ ecōuerſo. Dilecto fratri ad
inuicem ſcribūt: vt Dilecto in chriſto fratri ⁊ amico p̄cipuo.
Jacobo arden carmelite fratri ſinceriter diligendo
¶ Ad Jmperatores ſcribemus. Jlluſtriſſimus inuictiſſimus.
Auguſtus ſacratiſſimus sereniſſimus ſp̱ auguſtus. Eodē pa
cto ad ceteros reges ſcribemus Ad marchionē ſiue palentinū
Magnū ducē lantgrauiū Jlluſtris illuſtriſſimus ſi ſu p̱emi-
nens fuerit ſcribemus. Comiti vero maiori magnific⁹ egregi
us ſcribemus. Ad comitē minorē baronem ſcribemus Splē
didiſſimo generoſo magnifico. ſi vero in armis claruerit ſtren
nu ſſimo dicemus. Ad mediocres ſcribemus ſollicitus indu
ſtrioſus ſollers. ſic ſollerti dn̄o Joāni de kindſpeck. Ciues ꝟo
ceteroſq̄ꝫ nobiles ſimplices ac prefectos ſpectabiles validos
gratiſſimos vocemus. Sed milites ſtrēnuos dicam⁹. Cete-
ros ꝟo quoſlibet ſeculares attētos diligētes obſequentes fide
les dicem⁹. Ad theologos Reꝝ diuinaꝝ interp̄tes hoīes diui
niſſimos oīm diuinaꝝ humanarūq̄ꝫ reꝝ interp̄tes ſpectatiſſi
mos dicemus. Canoniſtas pōtificij iuris vel diuinaꝝ lrāruꝫ
interp̄ti digniſſimo ſcribemus Legiſtas ꝟo iuris cōſultos in
tegerrimos iuſtiſſimos appellamus. Humanaꝝ reꝝ interp̄ti
integerrimo Joāni noſtroꝝ tempoꝝ cōſultiſſimo. Medic⁹ ac
curatiſſimos expertiſſimos diligētiſſimos promptiſſimos vo-
cemus. Philoſophos modeſtiſſimos viroꝝ optimos ſapien
tiſſimos nominam⁹ Mathematicos ſapiētes p̱ſpicaces vo-
cam⁹ Dialecticos ſubtiles acutos ſp̱ p̱ſpicuos. Grāmaticos
lrārie artis eruditiſſimos doctiſſimos bn̄ moratos dicemus.
Oratores facūdos diſcretos limatos expolitos latino eloq̄o
ornatiſſimos graues ⁊ in dicēdo eloquentiſſimos. Magiſter
diſcipulo Optime indolis adoleſcētulo. N. diſcipulo ſuo di-
lecto. vel ſic. Jmp̄mis ſtudioſo ⁊ bn̄ morato iuueni. N. obſer-
uantiſſimo charo diſcipulo ſuo. Studēs ad ſtudentē ſic ſcri-
bit. Latinaꝝ lrāꝝ ſtudioſiſſimis adoleſcētulis ſiue adoleſcēti
bus. A ⁊ b. cōdiſcipulis ſuis. vl' ſic. Lrārij ludi vigilātiſſimis
adoleſcētulis ſuis ſalutē dt plurimā Ad neccārios Parētib⁹ et
patruis venerabilib⁹ Auis ⁊ auūculis honorādis ⁊ metuen
dis viris. Pater āt ⁊ patru⁹ filio vel nepoti Dilecto filio vl' ne

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 30

poti ſcribũt. Uir vxori. Caſtiſſime mulieri. N. chariſſimę ac lepidiſſimę cõiugi ſuę. Uxor viro Amãtiſſimo ſuauiſſimo ve ſcribere debet. Et illud notandũ q mulierib ſecularib ſcribẽ-dę ſunt determĩatões viroꝝ ſuoꝝ genere grãmaticali dũtaxat variato vt generoſę. Uñ ponẽdo q dux thuringię reginã ali-quã duxerit ſcd̃m rigorẽ artis debet ei ſcribere duciſſę ꝛ nõ reginę. Abbatiſſę venerabili ſcribemus. Magiſtrę ꝟo poriſſę ſiue officiali. Uenerabili. Ceteris aũt monialib illa determinatio ꝟtuoſa attribuit. Salutationũ alia lõga alia breuis. alia ſubintellecta. Lõga eſt ſupſcriptõis vel ſubſcriptõis vel ſu-praſcriptõis vna cũ affectu cũ appoſiti ſubintellectione aggregatio. Appoſita ſubintellecta ſunt. Mandat mittit vel dicit. ꝛ omittũtur frequẽter ornatus cauſa. Salutatio breuis eſt ſa-lutis vel alicuius loco ſalutis adoptatio. Salutatio ꝟo ſub-intellecta eſt expſſio ſolius determinatõis cũ aliquo pdicato cõmuni vtõ: vt Reuerendiſſime pater. Supſcriptio eſt manifeſtatio pſonę mittẽtis vel pſonaꝝ mittentiũ ſupioris gradus Et debet habere nomẽ mittentis dei grã pticulam. Et hoc fieri debet ſi ſcribũt plati ꝛ nobiles ſupiorũ graduuʒ. ſed diuina grã ſcribũt cardinales loco dei grã. Etiã debet habere meritũ generaliter ꝛ loci vel ſocioꝝ ſpecificatõem ſed papa poſt nomẽ ſcribit. Seruus ſeruoꝝ dei tm̃. Impator vel rex romanorum addit illam pticulam ſemp auguſtus poſt meritũ: vt Maxi-milianus romanorũ rex ſp auguſtus. ¶ Notandũ q papa ſuperſcribit ſe reſpectu oĩm. Prima regula generalis. Impator ſupſcribit ſe reſpectu oĩm. ꝛ nobiles ſupſcribũt ſe ſuis inferioribus. Scd̃a regula. Oĩs dñs ſuis ſubiectis ſe ſuperſcribit. Tercia regula. Prelati nobiles medioꝝ graduũ pſonis inferiorũ graduũ ſe ſupſcribũt. Quarta regula. Oĩs ſupſcriptio debet fieri in ntõ. vñ Scribẽs ſit rectus cui dat ſalus quoq cauſa. Subſcriptio eſt reſeratio pſonę mittentis vel pſonaꝝ mit-tentiũ. Inferioris gradus ſubſcriptio habebit nomẽ pprium mittentis meritũ loci vel locoꝝ. ¶ Notandũ q plati ꝛ nobi-les ſupmoꝝ graduũ ſubſcribẽtes ſe omittũt illaʒ clauſulã dei grã. q ſupra in ſupſcripſionẽ ſcribit excipiunt reges ꝛ epiſcopi ſubſcribẽtes ſe reſpectu principũ nõ ſubiectoꝝ. Patet de rege anglię ſcribẽte regi francię ꝛ de archiepo qui ſcribit epiſcopo.

¶ Unde nota prima regula. Oĩs ęqualis reſpectu ęq̃lis ſub-
ſcribit ſe. Scđa regula Oĩs inferior ſubſcribit ſe reſpectu ſui
ſupioris. Tercia regula. Oĩs ſubſcriptio ponẽda eſt in noĩati
uo. Supraſcriptio eſt manifeſtatio eius vel eoꝝ cui vel quibꝫ
lrẽ dirigũtur. Supraſcriptio debet habere determinatõem ꝓ
priam illius cui mittunt lrẽ meritũ eius loci vel locoꝝ ſpecifi
catõem. In chriſto pri ſcribit prelatis ſupmi ꝛ mediũ gradus
In chriſto pri ſcribit papa cardinalibꝫ archiepis ꝛ epis. Fi-
lio ſcribit papa oĩbus aliis. Principi ſcribit nobilibꝫ ſupmi
gradus. Comiti baroni vel militi ſcribit illi qui eſt talis. Sꝫ
viro ſcribitur oĩbus aliis. ¶ Notandum primũ. q papa ſcri-
bit oĩbus chriſtifidelibꝫ hanc determinatõem. Dilectus. exci
piuntur cardinales archiepiſcopi ꝛ epiſcopi q̃bus papa ſcri-
bit hanc determinatõem. Venerabilis. Exemplũ pmi. Dile-
cto in chriſto filio. N. Exemplũ ſecundi. Venerabili in chri-
ſto patri. ¶ Sciendum q iſti octo termini ſcꝫ patri fratri filio
principi comiti baroni militi viro dicuntur pdicata cõmunia
et immediata. Cõmunia qꝛ pluribus conueniunt immediate
qꝛ ſemp aliquid ſequitur immediate determinatõem: vt illu-
ſtri pncipi Venerabili in chriſto patri dilecto filio. Tercio ſci
endũ q iſti tres termini comiti baroni militi: licet ſint pdicata
cõmunia ꝛ immediata. nihilominus tamẽ etiã includũt meri
ta. Dño dño ſcribitur platis ꝛ nobilibꝫ ſupremi gradus ꝛ me
dii. domino ſcribitur militi preſbytero graduato. Fratri ſcri-
bitur fratribus de ordine mendicantium. ¶ Notandũ q iſti
termini domino dño dicuntur predicata cõmunia mediata.
qꝛ inter determiatõem eorũ aliquod ponitur pdicatuꝫ imme
diatum: vt Venerabili in chriſto pri ac dño dño Frederico di
uina prouidentia epiſcopo Traiectenſi dño ſuo gratioſo. Di
uina clemẽtia ſcribitur archiepiſcopo poſt nomẽ ꝛ meritum. ꝛ
tũc ſpecificatio loci demũ captatio beniuolẽtię ſi placet. Cete-
ris vero pncipibus ſcribitur dei grã. loco cognominis illuſtri
principi dño dño Alberto marchioni dei gratia burchgreuio
Norenburgenſi dño ſuo gratiſſimo. ¶ Notandum q in noĩe
caſtrorum frequenter includitur meritum nobiliũ infimi. gra
dus: vt valido viro de plaſſenwerck. Sacroſanctę romanę ec
cleſię ſummo pontifici ſcribitur papę vt ſanctiſſimo in chriſto

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 30

patri ac domino dño Alexandro diuina miseratõe ſacroſcẽ ro
manę eccleſię ſummo pontifici. ¶ Notandũ ꝙ iſta aggregata
ſummo pontifici ⁊ ſp̄ auguſto dicunt̄ ꝑdicata ſpẽaliſſima. q̃a
primũ ſoli papę cõuenit. ſcõm ꝟo ſoli imꝑatori vel romanoꝝ
regi cõgruit. ¶ Prima regula. Oĩs ſupraſcriptio ponẽda ẽ in
dtõ. Scđa ſupraſcriptio lrẽ ponẽda eſt in dorſo. ¶ Notandũ
ꝙ ꝑlatus dr̄ ille q̇ hab; ſub ſe ꝑſb yteros vl̓ clericos in aliqua
eccleſia collegiata vel monaſterio quos habet punire pro ex-
ceſſibus ſuis ⁊ quibus habet mãdare demptis ṗoribꝯ ⁊ gar-
dianis ordinum mendicantium. Hi em̃ potius dicũtur offici
ari. excipiuntur tamen eorum generales ⁊ prouinciales Sa-
lutatio breuis. Affectus eſt patefactio mẽtis ꝑſonę mittentis
erga ꝑſonã recipientẽ. ¶ Notandũ oĩs affectus debet poni in
accõ. Affectus papę ad oẽs. Salutẽ ⁊ aplĩcã bñdictõem. Et
oĩm chriſtianoꝝ. Ad papã. Obedientiã ⁊ deuota pedis oſcu-
la btõꝝ ꝑlatoꝝ inter ſe. Salutẽ in dño ſempiternã Ad ſupio-
res aũt ſuos Obedientiũ ⁊ ſincerã in dño charitatẽ Prelatoꝝ
mediȷ̈ gradꝰ inter ſe ſupra ſe ⁊ ſub ſe. Orões in dño ſalutares
Ad ſubiectos aũt. Salutẽ in dño. Sed ad ſupiores ſuos. O
bedientiã cũ amore in dño ſalutari. Spũaliũ infimi gradus
infra ⁊ ſupra ſe. Orõnũ libaminũ deuotaꝝ. Ad ſupiores ãt ſu
os. Obedientiã ⁊ oẽ bonũ. Nobiliũ mediȷ̈ gradus inter ſe et
ſub ſe. Cõplacentiã ⁊ honorẽ. Nobiliũ infimi gradus infra ſe
et ſub ſe. Promptitudinẽ ⁊ fauorẽ. Comitũ baronũ militũ ad
ſupiores. Obſequm beniuola cũ volũtate Perſonarũ meriti
trãſitoriȷ̈ inter ſe ⁊ ſub ſe ⁊ ſupra ſe Sui promptitudinẽ famu
latus. Doctoꝝ mgrõꝝ ad diſcipulos. Fidelitatẽ inſtruẽdi ſtu
dentiũ vel diſcipuloꝝ ad mgrõs vel doctores. Obedientiã in
magiſtralibus documẽtis. Cõſanguineoꝝ inter ſe. Dilectões
filialẽ ſcribit filius pri. Dilectõem fraternã frater fri. dilectões
paternã pater filio. Cõſanguineoꝝ inter ſe. dilectõem amica-
bilem ¶ Notandũ ꝑterea ꝙ oĩs inferior ſcribens ſupiori in af
fectu nõ ſcribit ſalutem. ¶ Ultimo notandũ ꝙ vbicunq; non
habetur affectus ex ꝑnotatis qui aptari poſſit in epiſtola. tũc
formandus eſt a ſubiecto epiſtolę modo generali. Exemplũ
de ſubiecto meritorio Pias reſeratis aures aperiendi.

¶ De exordiȷ̈s.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 30

¶ Notandū q̄ Tullius in epl'is ſuis familaribꝫ exordia po/
nere nō cōſueuit. ſed in orōnibus dūtaxat. Et deſcribit ſic Ex
ordiū eſt ꝑ quod animus cōſtituit auditoris ad audiendū vi
tia exordiorꝫ. Vitioſum exordiū eſt q̄d in plures cauſas p̄t ac
cōmodari quod vulgare dr. Item vitioſum magis eſt quo ni
hilominus aduerſarius p̄t vti q̄d cōtinue appellat. Item viti
oſum eſt nimis q̄d apparatis v̄bis eſt cōpoſitū aut nimiū lon
gū ⁊ q̄d nō ex ipſa cauſa natū eſſe videt. ⁊ q̄d neqꝫ beniuolum
neqꝫ docilē auditorē facit. De exordio ſatis erit dcm̄ deinceps
ad narratōem tranſeamus ¶ Narratio

Arratio apud Tulliū ſic deſcribitur. eſt rerꝫ geſtarum
aut ꝑinde vt geſtarꝫ expoſitio. In narratōe videndum
erit ne q̇d ꝑturbate ne q̇d cōfuſe ne q̇d ambigue dicamꝰ ne ab
vna in aliā rem trāſeamus. ne ab vltimo repetamus ne longe
perſequamur. ne q̇d quod ad rem ꝑtinet p̄tereamus. ne id q̄d
ſemel diximus deīceps dicamus. Et nō ſolū q̄d obeſt ſed etiā
quod nec ꝓdeſt p̄tereamus. Et ſi exitus rerū ita exponamus:
vt ante quoqꝫ que apta ſunt ſcribi pn̄t. Et ſi ſequamur ea q̄ de
breuitate ſunt precepta oīa quo breuior eſt eo dilucidior ⁊ co/
gnitu facilior narratio fiet. ¶ Notandū q̄ p̄lati ⁊ nobiles ſup̄
morū graduū ꝑ totam epl'am ſe pluraliſant vt mādamus reſe
ramus. notificātes apientes. Sil'r prelati ⁊ nobiles mediorū
graduū preſertim reſpectu ſuorꝫ ſubditorꝫ. ¶ Notandum ſe/
cundo q̄ p̄ncipium narratōis ⁊ ſi nō ſemꝑ frequēter tamē ha
bere ſolet v̄bum narratoriū pronomen abſtractū determina/
tionis: vt veſtre notifico paternitati gratioſe.

¶ De petitione

Etitio eſt rei impetrāde vel rerꝫ impetrandarꝫ poſtula/
tio. ⁊ habere iubet in p̄ncipio ſignū: vt quapropter ea
propter qua de cauſa. ob quā rem. nomē abſtractū alicuiꝰ p̄di
cati cōmunis vel determiātōis aduerbiū ⁊ verbum petitori/
um hoc mō. Ea de cauſa veſtrā dignitatē attentius oro

¶ Concluſio.

Oncluſio eſt artificioſus terminus orōis vn̄ notanda
paucula que diuturno vſu aſſiduaqꝫ cōſuetudīe ⁊ ma
iorū auctoritate excogitare oportet que ſunt rōni cōſentanea
et hoīm opinioni correſpōdere poterūt ſi p̄ma q̄qꝫ legēdo ho/

rum te preceptorum obſeruantiſſimū reddere procurabis lit
terarum exitus is ſimilibuſq; verbis claudere vſitatiſſimum
eſt. Uale decus ſeculi nrī ſis felix noſtriq; memor viue vale ti
biq; perſuadeas te mihi chariſſimum eſſe. vale meq; tibi com
mendatiſſimum habeas. Cura vt recte valeas. da operam vt
recte valeas. vale ⁊ nos mutuo dilige. valitudinē tuā cura di/
ligenter. vale ⁊ meo nomine Joannem ſalutes exopto. Tem/
poris etiam notatio in calce lrārum plurimum exornatus af
fert ſi debite poſita fuerit. Unde notatu digniſſimū eſt ꝙ illis
trinis nominationibꝫ cuiuſlibet mēſis dies nomināturkalen
darum ſcꝫ nonarum iduumq;. vnde pͥmus cuiuſlibet menſis
dies kalende nomināturſequētes aliquot dies none dicūtur.
deinde aliq̄ dicuntur idus. poſtremum dicuntur kalende: vt
cuilibet kalēdarum intuenti facile patere poſſunt. Et hoc mo
do ponitur in lrīs quarto nonas februarij tuarum lrāruꝫ mo
numenta ad me delata fuere. Item ſexto kalendas martij in
domum Petrus ſe recepit. ⁊ ita in alijs. Si aūt ꝓ gtis menſi
um eorum poſſeſſiua nomina finxerimus longe venuſtius di
cemus: vt ſeptimo idus apriles. tercio nonas martias ꝓ mar
tij. quarto kalendas februarias pro februarij. Et tantum de
illa materia.

Epiſtola inuitatoria.

Uoniā meus habet genitor tui amātiſſimus preclare
germani mei nuptias magno cū apparatu celebrare te
orat vehementer ⁊ maximopere deſiderat eas ipſas tua di/
gnitate illuſtrare velis ⁊ honeſtare. ⁊ vna cū ceteris ꝑlatis do
ctoribus in cena diſcūbere hoc em̄ ſibi ornatiſſimū ꝑſuadebit
Et hoc ſuo de felici ſucceſſu ac ipſi congaudere ⁊ vt amicorū
officium eſt tibi cōmunem hanc fortunam arbitrari quemad
modum nos omnes pro noſtra in te veteri ac ſumma beniuo
lentia tue congratulamur voluntati vale.

De reuentu ad patriam.

Ur em̄ tibi non gratificer neſcio preſertim cum his tē/
poribus audacia pro ſapientia liceat vti. Lentulo no
ſtro egi per lrās tuo nomine grās. ſed tu velim deſine iam no/
ſtris lrīs vti ⁊ nos aliquando reuiſes ⁊ ibi malis eſſe vbi aliq̄
numero ſis q̄z iſtic vbi ſolus ſape videaris. Quāq; q̄ iſtic veni
unt partim te ſuperbum eſſe dicunt ꝙ nihil reſpondeas. par/

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 30

tim cõtumelioſum q̄ male reſpõdeas. ſed iam cuplo tecũ co-
ram iocari. quare fac vt q̄primũ venias nec in apuliam tuaz
accedas vt poſſumus ſaluum te veniſſe gaudere. nã illo ſi ve-
neris tanq̄ Ulixes cognoſces tuorum neminẽ. vale

¶ Epiſtola promotoria

Aulo tribuno qui in tua prouincia magna negocia et
ampla ⁊ expedita habet multos annos vtor valde fa-
miliariter. Is cum antea ſemper ⁊ ſuo ſplendore ⁊ noſtra cete
rorumq̄ amicorum cõmendatione gratiſſimus in prouincia
fuit. tamen hoc tempore per tuum in me amorem noſtramq̄
viciſſitudinẽ vehementer cõfidit his meis lr̃is ſe apud te gra-
tioſum fore. que ne ſpes eum fallat vehementer rogo te cõmen
doq̄ tibi omnia negocia eius liberos procuratores familiam
in p̄mis vt que Apius de eius re decreuit ea cõprobes omni
buſq̄ rebus eum ita tractes vt intelligat meam cõmendatio
nem non vulgarem fuiſſe vale

¶ De vtilitate facta p̄ amico. L. ſcribit apio

E meo ſtudio erga ſalutẽ ⁊ incolumitatez tuam credo
te cognoſcere ex litteris tuorum quibus me cumulatiſ
ſime ſatiſfeciſſe certe ſcio. Nec his concedo quamq̄ ſint ſingu
lari in te beneficentia vt te ſaluum maluerint q̄ ego: illi mihi
neceſſe eſt concedant vt tibi plus q̄ ipſi hoc tempore prodeſſe
poſſim quod quidem nec deſtiti facere nec deſiſtam ⁊ iam ma
xima refeci ⁊ fundamentum feci ſalutis tue tu fac bono animo
magnoq̄ ſis meq̄ tibi nulla re defuturum eſſe confidas vale.

¶ Epiſtola narratoria

Ram teſte priuatus ſuz amoris ſummi erga te mei pa
tre tuo clariſſimo viro q̃ tum ſummis laudib⁹ tuz vno
te filio omnium fortunam ſuperaſſet ſi ei contigiſſet: vt te añ
videret q̄ vita diſcederet. ſed ſpero noſtram amiciciaz nõ ege
re teſtibus tibi patrimonium dij fortunent me certe habebis
cui eque charus ſis ⁊ iucundus ac patri fuiſti. Uale chariſſi-
me.

¶ De honore amici acquiſito

Ibi vna plurium voce clariſſima perfertur q̄ laudem
in ea vrbe cui preces vendicabis Idcirco tibi gratulor
quia proſperius tibi q̄ alijs eius oppidi pretoribus acciderit
quaſi autem fortuna ſint res noſtre ne epiſtola quidem audeo

narrare tibi ne in manus horum quos nolemus perueniat he
rum id ſolum aſſerere valeo ꝙ ſtatus noſtrę ciuitatis adeo et
debilitatus ⁊ extinctus eſt vt nihil eam ita oppreſſam liberet
niſi tua virtus quę eſt ſita in plurimorum conſpectu. vale Qd̄
ſepe debet ſcribi Si attente conſideremus monumentis lrāꝝ
rum multum debemus quibus diuerſę cum inſint iucundita
tes viſa eſt hęc mihi potior vt certiores faciamus abſentes ſi
quid noſtra aut ipſorum ſcire interſit tum etiam eruditis epi
ſtolarum facetijs inter ſe iocari licebit vt animus anxietatibꝫ
implicitus quę quottidie eueniunt recreetur. ęternum hoc lit
terarum genere magnopere delector. Quobrem rogo ſepe vt co
vtare. Uale.

¶ Explicit tractatulus clariſſimi viri ac prę-
ſtantiſſimi philoſophię doctoris Auguſtini Da-
chi. Impreſſus Dauētrię ꝑ me Jacobū de breda.
Anno domini. M.CCCCC.ij. In profeſto beati
Martini epiſcopi.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 30

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 30

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 30

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 30

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 30

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 30

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 30

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 30

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 30

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 30

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 30